

Samilost

Dinko Šimunović

kući udovice Mare nije se živjelo baš bogataški, ali nije ni sirotinjski. Imađase velik posjed

i dom, no prepun djece: šest sinova i četiri kćerke, a ona, mati njihova, jedanaesta na broju. Sve njih je trebalo hraniti i odijevati, a još za rad ne dorastoše. No kako se je jedno po jedno prihvaćalo motike i pluga, te drugih kućnih poslova, bivalo je sve bolje, a srce materino bujilo veseljem i nadom. Imala je i čemu da se raduje gledajući svoje desetero djece, sve zdravije i ljepše jedno od drugoga, te do jedno poslušno i ljubežljivo.

Ta udovica Mara brinula se ne samo za svoj porod, već i za svakoga gdjegod bi ustrebalo: Je li u čijoj kući rađanje, bolest, umiranje ili koja druga nezgoda, prva skače da pomogne i tješi, pa i onda kad je ne bi zovnuli. Takova bijaše ne samo prama čeljadi, nego i svakom živom stvoru. I mrava i kukčića obišla bi, da ga ne zdrobi, a ptičicama po ljutoj zimi u šumicu nosila mrvice i zrnje.

Poznavali je i u gradu, jer joj tamo življaše mlađa sestra Lucija, udana za nekog radnika u tvornici. I svaki put kad bi ta sestra rađala, ili kad se neko u njezinoj porodici razboli, hrlila tamo po svakojakom vremenu i u svako doba.

Zato je u gradu prozvali Samaritankom, a u selu Ovčicom! Uistinu ne bijaše to ime ni zgodno ni lijepo, ali njezini susjedi nisu znali drugačije izreći, koliko je tiha i krotka. Osobito je bolesnici voljeli. Doduše nije znala liječiti, no svakoga bi ohrabrila: dojedneme govoraše, da je njegova bolest samo šala, da je gojniji i rumeniji nego prije i da će, kroz par dana, sasvim ozdraviti. Što bi bolesnik želio, pa makar to branili i ukućani i doktor, potajice mu davala, a sve od samilosti, kako ne bi od želje trpio.

Što je pak svoju djecu ljubila, bijaše divno čudo i svoj krajini za pripovijetku. Ni mušica ne bi smjela na njih, ni zablstatati suzica u njihovim očima. Tako je mekana srca bila i tako brižno pazila, što se zbiva u čijoj duši.

No mi, smrtni ljudi, ne razumijemo, zašto se teške nesreće obaraju i na ovako dobru čeljad, kao što je Ovčica. U domu njezinu, radi materinske ljubavi i dječje blagodarnosti, bilo vazda i pjesme i smijeha, sve do onoga usudnog proljeća, kad se je morala rastati od najstarijeg sina Mirka i najstarije kćeri Ljubice. Mirka pozvaše u vojsku, a Ljubica je morala u grad njegovati tetku Lucu, koja je već otprije bolovala od teške prsne bolesti. Muž joj svagdano u fabrici, djeca sitna, a udovica Mara zbog mnogo posla i svoje djece mogaše jedva kadikad skoknuti do nje, za po dana ili dan. No sada, kad joj sestra teško oboli, pošalje Ljubicu, neka bi se za nju brigala i na dječicu joj pazila.

Tako Mara ostade bez svoje najstarije djece, no ipak joj ne bilo odveć teško: sve je podnijela misleći, kako joj sinak vrši dužnost prema otadžbini, a kćerka dobro djelo u siromašnoj porodici njezine sestre. Nadala se i tome, kako će se vratiti zdravi i veseli, što su valjano ispunili dužnost: unaprijed se time ponosila i zadržala jednako vedru, veselu ćud. S milim smiješkom na usnicama brinula se oko preostale djece, te bi radosno priskočila i drugome u pomoć, tješeći i sokoleći kao i prije.

Tako je trajalo više od godine, i djeca se njezina uistinu vratiše, ali ne zdravi kao što se uzdala. Bijaše vedar i topao jesenski dan, no u srcu materinu ipak se smrзло, kad ih ugledala. Ništa im ne reče nego ih zagrlila i poljubila, govoreći, da od radosti plače. Već prvih dana sjetila se što je Ljubici: lice žuto, a jagodice rumene, vratić mršav, otegnut, a pogled ugašen i tužan. Vrućica ne popuštala, zoru se jako znojila, pa kašljucala i hrkala poput starice.

- Ovo je od moje sestre, pa u mračnom i vlažnom stanu dobila sušicu! mišljaše jedna Ovčica, a kćerci govori:

- To ti je žestoka nazeba, i dobro što se znojíš. I meni je više puta tako bivalo, pa sam ozdravila. Ništa se ne bi a dobri Bog za svakoga se brine!

Vidjela je takovih nemoćnika mnogo no bolesti Mirkovoj ne mogaše se nikako domisliti. Niti kašlje, niti ga gdjegod probada; mnogo je i pohlepno jeo, a ipak je smršavio. Na prsima i rukama ukaz se crvene pježice, zatim po čelu, među prstima ruku i drugdje, vlažni prištići na usnicama neka siva izraslina i grlo mu promuklo, kao da je prehladen.

Liječila ih godinu dana i jednako se oko njih brinula, varila im i dala piti svakojake hrane, pa mlado maslo s medom izmiješano. To je Ljubici mnogo koristilo i na dane se činilo da je zdravija, no Mirku bivalo sve gore. Sad se po njemu ukazivali ne samo prištići nego i gnojni čirovi, sve dublji i sve širi. Napadala ga teška glavobolja i besanica, te je znao čitavu noć probdjeti. Na rane mu privijala svakojake meleme, jelom i pićem krijepila ga, ali boljitka ne vide.

- A jesi li, tamo u gradu, svoga doktora pitao, kako ćeš se liječiti?
- Pa ovako mi onda nije ni bilo: ovo je samo nešto na koži, pa će brzo proći. Niti me svrbi, niti boli!
No majka se ipak ustrašila iako ne pokazuje, te potajice zovne liječnika, da bi joj sinu i kćeri pomogao, kad već ona niti može niti zna.
Liječnik je došao, pregledao jedno i drugo, po zovnuo majku ća u bašču, da se na osami poraz govore.
Čim je udovica sagledala njegovo smrknuto lice, prosuzi:
- Dakle, gospodine, kako ću ih liječiti?
-Prije svega, reče doktor, vi ih ne možete liječiti, jer su obadvoje teško bolesni. Oni moraju ili u bolnicu, ili još bolje u koji zavod, gdje se liječe samo takve bolesti, i gdje mogu ozdraviti. Hvala Bogu, takovih zavoda i mi dandanas imamo. Što prije, to bolje, samo ako možete nešto i potrošiti.
- Našlo bi se, našlo, reče Mara, - ali ja se ne mogu od svoje djece nikako rastavljati. Da ih ne budem od kuće slala ne bi im se možda ovo ni dogodilo.. Kako će oni bez majčine brige, a ja bez njih? Nego, koja je to njima bolest?
- Ne bih Vam ni rekao, samo kad biste ih htjeli poslati da se liječe. No tako, moram da Vam kažem. Ljubici je sušica, ili kao što liječnici kažemo t u b e r k u l o z a, a Mirku je jedna bolest, koja se zove s i f i l i s ili t i l u e s. Ako se ova bolest ne liječi, može mu se rastočiti i nos grlo; mogu se i same kosti da raspada, može poludjeti a i umrijeti.
Majka zatrnula i požutjela od muke, no ipak je zapitala:
- Zar se ne mogu i kod kuće liječiti?
- Mogu, ali teško. Nego glavno je to, što su obje bolesti jako priljepčive, te ako njih dvoje ne uklonite iz kuće, sva će se vaša djeca od njih otrovati i vaši jadi biti mnogo veći.
- Što? Ukloniti ih iz kuće kao gubave mačke? . . . Samo mi o tome ne govorite! Nikako i nikad... Jedva sam dočekala, da se vrate, pa da ih iznova šaljem u grad. .. Pola ću imanja prodati, samo neka se ovdje liječe.
Doktor opazi, kako je u majčinom oku sijevnula vatra, kao u lavice kad joj mlade otimlju, pa reče:
- Kad nećete što je bolje, kušaću ispuniti Vašu želju. Samo dobro pazite i upamtite: s braćom i sestrama ne smiju imati nikakova doticaja, niti žlicom njihovom jesti, niti u jednoj izbi spavati, niti se istim ručnikom otirati, a i Vi treba da se čuvate, jer možete ostati zdravi, a na druge prenijeti bolest.
- Pa ni poljubiti se ne smiju ... Niti na Božić?
- Poljubiti se? ... Bože sačuvaj! Treba da se zdravi od bolesnih klonu, što se može dalje.
- Onda bi se Marko i Ljubica dosjetili, ožalostili, i kakova bi to bila porodica i kakova ljubav?
- Glavna je ljubav u brizi, da ne samo bolesne ozdravimo, nego još više, da zdrave od bolesti očuvamo. I zato ponavljam: jedno s drugim ne smije imati nikakova doticaja. No, ako i mlađu djecu ljubite kao Ljubicu i Mirka, stisnite srce materinsko i, barem za neko vrijeme, pregorite i poslušajte moj sat. Ja ću se pobrinuti, da budu dobro smješteni i dobro liječeni.
Majka se duboko zamislila i još više zbunila, jer se u njoj borili razum i srce.
- Još ću promisliti! - uzdahne Ovčica i pogleda kroz orahovu krošnjju u ne kao da odonuda traži utjehu i nadahnuće.
- Promislite, dobra ženo, ali ne promišljajte dugo. Ta jedna i druga bolest, što je Vaša djeca od drugoga zadobili, treba hitne pomoći, a što je glavno, da je drugi od njih ne dobiju. Vjerujete li Vi meni?
- Eto, vjerujem ... Pa onda, moram li i bolesnicima reći?
- Dakako! Vi kao majka njihova, naći ćete za to načina i zgone. Znam, kako Vam je to teško, ali mislite i na druge sinove i kćeri: sve da Vam dvoje i umru, osmorica će ih ostati. Zbogom, i odlučite se što prije, i od ovog časa dobro pazite, da se zdravi bolesnih ne tiču.
Majka je u ovome razgovoru trnula i nije znala što će odgovoriti, a i poslije odlaska liječnikova dugo se predomišljala.
No jedne večeri, presvlačeći najmlađega sinčića Miloša, opazi i na njemu crvene pježiće, posve jednake onima, što se najprije ukazaše na Mirku. Sjetna se, da je on baš često u naručaju držao maloga brata, mezimca čitave porodice i cjelivao ga, te se odmah sjetila onoga, što joj je govorio liječnik. Ustrašila se i protrnula: kinjila je samilost i tuga morila, no gledajući u zdrava i punačka lica ostale djece, tresnula sobom i rekla im; kazala je i Ljubici i Mirku što je, i kako je za njih rasporedila. Silila se da govori oštro, kao u strahu, da je ne bi poslušali.
Ja sam njima sada i otac i majka, i to ne samo jednome nego svima! reče i samilost, koju dotad prema svojoj djeci osjećaše, nije iščezla, nego se samo preobrati u razumno sažaljevanje.
*

Biće, da su Mirko, Ljuba i Miloš potpuno ozdravili, jer treće godine iza onoliko majčine žalosti, opet njihova kuća, dvorište i vrt ozvanjali pjesmom i mladenačkim hihotom.
A udovica Mara nastavila da pohađa kuće žalosti, ali ne govoraše kao prije: sada je pripovijedala, kako i najmanja bolest nije šala, pa je treba odmah liječiti. Nije u tome novome samaritanskom djelovanju jedino hrabrila i ponudama nukala, nego također opominjala, korila i zabranjivala. I u ovakovu radu tražila i našla sreću. Čak i u tome, što je Ljubici savjetovala da se ne uda, iako se činilo da je potpuno zdrava.
- Ne mora se do jedan momak ženiti, ni svaka cura udati! rekla je. I na starome ognjištu i bez nove porodice može se biti sretan: naći ćete zadovoljstvo makar u tome, što ste se čuvali da možda i

drugome u kuću ne donesete zlo.

Cvala su proljeća, žarila ljeta, i mirisale rodne jeseni, a gdje koje zime u kući Marinoj i pjesme orile i tutnjile kubure svatovske, kao da malo godina prije ne bilo ni brige ni suza. Njezino srce ispunjava jedino snažna ljubav, ali drugačija. I zbog toga, čitjela je u nevolji manju tugu, a u dobru spokojnu radost, jer je spoznala, kako je važnija sreća mnogih, nego sreća pojedine čeljadi.